

міста Тернополя / Проблеми ландшафтознавства в контексті стратегії сталого розвитку та Європейської ландшафтною конвенції. Матеріали міжнародного наукового семінару, присвяченого 40-річчю заснування Чорногірського географічного стаціонару Львівського національного університету імені І.Франка (3-5 листопада 2017 р.) Львів: Видавничий центр ЛНУ ім.І.Франка, 2017. 156 с

3. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник / Частина 1. Глобальне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2012. 336 с.

4. Денисик Г.І. Регіональне антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. Вінниця-Умань: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2010. 170 с.

5. Децентралізація. Офіційний сайт. URL: <http://decentralization.gov.ua>.

6. Довідка з державної статистичної звітності про наявність земель та розподіл їх за власниками земель, землекористувачами, угіддями (за даними форми 6-зем). Тернопільська область (у розрізі адміністративних районів). Тернопіль: Головне управління Держземагентства Тернопільської області, 2016.

7. Заблоцький Б., Гавришок Б., Дем'янчук П. Облік площ земель сільськогосподарського призначення територіальних громад Тернопільської області: джерела, повнота та репрезентативність інформації. Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. 2022. №2. С. 76-83.

Юрій БЛОТНИЙ

магістрант II курсу

спеціальності 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник – доц. Сергій ГУЛИК

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ БУЧАЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Бучацька міська територіальна громада розташована у Чортківському районі Тернопільської області. Площа Бучацької територіальної громади становить 524,2 км², населення – 41 275 осіб. До складу громади входить 37 населених пунктів [2]. Межує Бучацька МТГ на півночі із Золотниківською територіальною громадою (ТГ), на північному сході – із Теребовлянською ТГ, на сході – із Трибухівською та Білобожницькою територіальними громадами, на південному сході – із Товстенською ТГ, на півдні – із Золотопотіцькою ТГ, на південному заході – із Коропецькою ТГ і на заході – із Монастириською міською територіальною громадою (рис. 1).

Фізико-географічно Бучацька громада розташована у південно-західній частині Тернопільської області у межах природної зони широколистяних лісів. Поверхня рівнинна та розчленована глибокими долинами річок. Гідрологічні ресурси Бучацької МТГ представлені річками Стрипа, Бариш і Вільховець, які зарегульовані ставками. Бучацька МТГ належить до ґрунтової зони Волино-Подільського лісостепу, тут найпоширенішими є лісові опідзолені ґрунти. Серед них переважають сірі лісові ґрунти та чорноземи опідзолені з різним ступенем поверхневого змиву [1].

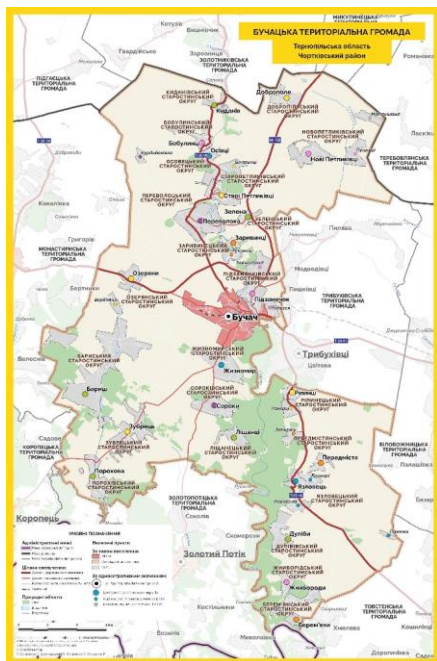

Рис. 1. Буцацька міська територіальна громада [4]

У структурі землекористування Буцацької міської територіальної громади переважають землі сільськогосподарського призначення – 80%, розораність громади становить 64%, лісистість – 15%, частка забудованих земель складає 2%, землі під водою і болотами займають 2% території (рис. 2).

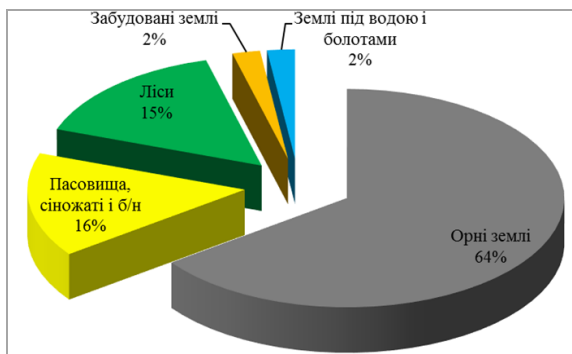

Рис. 2. Структура землекористування Буцацької територіальної громади

У структурі сільськогосподарських угідь Буцацької МТГ найвищу частку складає рілля 80%, близько 18% займають пасовища, 1% – сіножаті і 1% – багаторічні насадження (рис. 3). Загалом у Буцацькій МТГ зосереджено 41 780 га сільськогосподарських земель, з них 32 836 га – орні землі, 7233,8 га – пасовища, 438 га – сіножаті, 383 га – багаторічні насадження, 65 га – перелogi, під господарськими будівлями і дорогами в громаді зайнято 880 га [3].

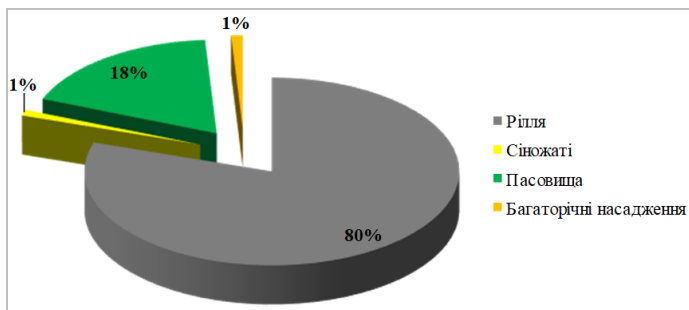

Рис. 3. Структура сільськогосподарських земель Буцацької МТГ

У структурі землекористування Буцацької громади забудовані землі становлять лише 2% (2093,5 га). Найбільше забудованих земель у місті Бучач (551,3 га), у Бариському (117 га) і Переволоцькому (110,4 га) старостинських округах. Житлова забудова Буцацької МТГ переважно одно- та двоповерхова (96%). Загалом під житловою забудовою у Буцацькій громаді зайнято 25% забудованих земель, 31% займають землі, які використовуються для відпочинку та інші відкриті землі, 24% становлять земельні угіддя транспорту та зв'язку, 8,5% – землі промисловості, 2% – землі під відкритими розробками та кар'єрами, 6% – землі громадського призначення і 1,5% займають землі комерційного використання (рис. 4).

Найбільше у Буцацькій громаді земель, які використовуються для відпочинку та інші відкриті землі (651 га). При цьому значну частку (80%) у структурі такого типу забудованих земель займають вулиці, набережні і площі (522 га). Близько 90 га земель у структурі землекористування Буцацької МТГ займають кладовища. Під гідротехнічними спорудами в громаді зайнято 8 га земель, зелені насадження загального користування становлять 26,6 га. Для видалення та складування побутових відходів у Буцацькій громаді відведено 7 га земель, для виробництва електроенергії – 6,6 га.

Близько 24% у структурі забудованих земель Буцацької МТГ займають землі, які використовуються для транспорту і зв'язку. У

громаді відсутні аеропорти, проте під автомобільними дорогами зайнято 433,8 га земель, під залізницями 66,5 га. Під відкритими розробками та кар'єрами у Бучацькій МТГ зайнято 45,6 га земель, з яких 26 га – це діючі кар'єри. Землі промисловості у Бучацькій громаді займають 180 га. Близько 131 га забудованих земель у досліджуваній громаді займають землі громадського призначення і 30,5 га – землі комерційного використання. Відкритих земель без рослинного покриву у Бучацькій міській територіальній громаді – 517 га.

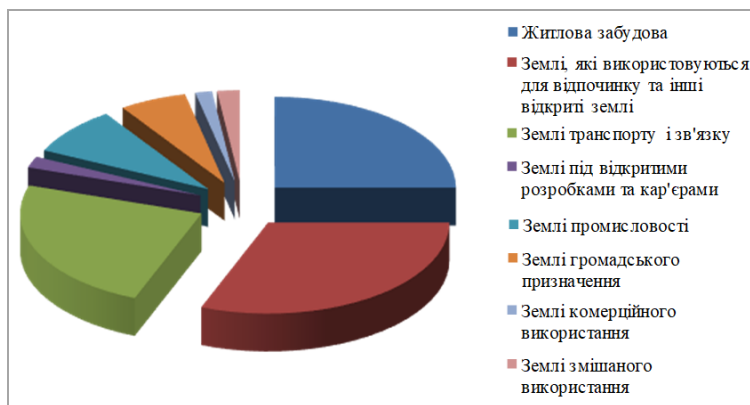

Рис. 4. Структура забудованих земель Бучацької МТГ

Важливе значення у контексті дослідження землекористування територіальної громади має визначення частки заповідних територій. Станом на 01.12.2022 року у Бучацькій МТГ функціонувало 26 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, загальною площею 4124,5 га. Заповідність громади складає лише 6% [6].

Площа лісовкритих земель Бучацької МТГ складає 7373 га, з яких 1622 га – це ліси I групи і 4233 – ліси II групи. Чагарники в громаді займають 183 га, полезахисні смуги та інші захисні насадження – 56 га. Іншою складовою формування природних угідь у межах досліджуваної громади є землі під водою та болотами. Як категорія природних земель, води і болота виконують важливі природоохоронні, кліматорегулюючі, рекреаційні та екологостабілізуючі функції [5]. У структурі землекористування Бучацької громади землі під водою і болотами становлять 2%. Загалом внутрішні води в громаді займають 480 га, болота – 82,5 га. Найбільшу частку у структурі водного фонду громади становлять природні водотоки (річки та струмки) (50%), 28% займають ставки і водосховища, під штучними водотоками зайнято 22% (рис. 5). Найбільше ставків зосереджено у Бариському (29 га), Озернянському (22 га),

Переволоцькому (14,5 га), Добропільському (14 га), Киданівському (12 га) і Новопетликівському (10 га) старостинських округах.

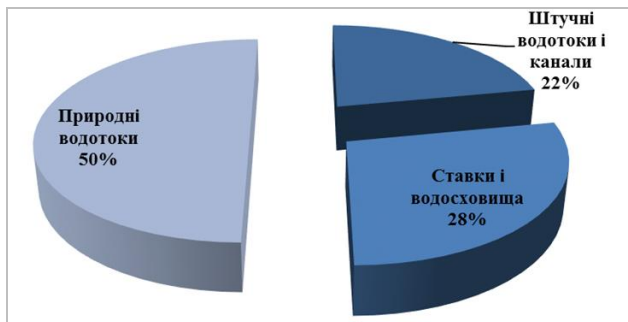

Рис. 5. Структура земель водного фонду Буцацької МТГ

Отож, комплексний аналіз сучасного стану структури землекористування Буцацької МТГ, показав такі особливості: сільськогосподарська освоєність громади становить 80%, розораність – 64%, лісистість – 15%, частка забудованих земель – 2%. У структурі земель сільськогосподарського призначення переважають орні землі, сіножаті та пасовища (99%). Частка земель під водою і болотами у громаді становить 2%, у структурі земель водного фонду переважають природні водотоки (50%). Основними геоecологічними проблемами землекористування Буцацької громади є розбалансованість земельних угідь (частка природних угідь становить 33%), відсутність генеральних планів сільських населених пунктів та не проведена інвентаризація земель.

Список використаних джерел:

1. Географія Тернопільської області. Т.1. Природні умови та ресурси. За ред. проф. М.Я. Сивого Тернопіль: Крок, 2017, 504 с.
2. Децентралізація. Офіційний сайт. URL: <http://decentralization.gov.ua>
3. Заблоцький Б., Гавришок Б., Дем'янчук П. Облік площ земель сільськогосподарського призначення територіальних громад Тернопільської області: джерела, повнота та репрезентативність інформації. Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. 2022. №2. С. 76-83.
4. Міністерство розвитку громад та територій. Адміністративно-територіальний устрій України. URL: <https://atu.decentralization.gov.ua/#karta>.
5. Царик Л., Кузик І. Геоecологічні засади землекористування, емісії парникових газів та охорони природи (на матеріалах територіальних громад): Монографія. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2024. 238 с.
6. Царик Л., Ковальчук І., Царик П., Кузик І. Природоохоронні стандарти ЄС – національні і регіональні реалії. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія», 2023. Вип. 59. С. 329-339.
7. Чеболда І.Ю., Кузик І.Р. Порівняльна характеристика структури землекористування територіальних громад різних типів. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Екологія». Випуск 26. 2022. С. 75-88.